

Hevesy György Országos Kémiaverseny
Kerületi forduló
2015. február 18. 14.00–15.00
Munkaidő: 60 perc
7. évfolyam

A feladatlap megoldásához kizárólag elektronikus adatok tárolására nem alkalmas zsebszámológép használható. A számológépet nem helyettesítheti mobiltelefon!

1. feladat (8 pont)

Az alábbi, betűkkel jelölt változásokat vizsgáljuk:

A) a cukor karamellizálódik B) a kámfor szublimál C) a vulkánból kiömlő láva megdermed D) narancsízű pezsgőtablettát oldunk vízben E) egy kémcsőnyi durranógáz fölrobban	F) a tej megsavanyodik G) a vízpára lecsapódik az ablaküvegre H) a növények fotoszintézissel oxigént termelnek I) a gyertya kanócán elég a viasz

Csoportosítsd a változásokat a megadott szempontok szerint! A megfelelő helyre betűjelüket írd be! Segítségül két betű helyét előre megadtuk. (Minden betűnek két helyen kell szerepelnie!)

a) csak fizikai változás (nem történik kémiai változás)	
b) történik kémiai reakció	
c) exoterm	D, F,
d) endoterm	

2. feladat (17p)

Írj 3–3 példát az alább felsorolt anyagok közül a betűkkel jelölt állításokhoz! Vigyázz, a hibás jelölésért pontlevonás jár!

Az egyik állításhoz egy anyag sem tartozik! Ennek betűjelét karikázd be!

homok, nitrogén, szén-dioxid, víz, hidrogén, kén, hipermangán, kőolaj

a) kémiailag tiszta anyag	
b) vegyület	
c) szilárd	
d) éghető	
e) kék színű	
f) elfojtja a (gyors) égést	
g) nem oldódik vízben	
h) előfordul a tiszta levegőben	
i) tartalmaz kötött oxigént	

3. feladat (11 pont)

Olvasd el az alábbi kísérlet leírását, majd válaszolj a kérdésekre a szöveg és kémiatudásod alapján!

„Tudjuk, ha szén-dioxidot tartalmazó edénybe meszes vizet töltünk, megzavarosodik. Az oltott meszet a szén-dioxid mészkővé, kalcium-karbonáttá alakítja. Ez a vízben oldhatatlan, így kiválik és zavarossá teszi folyadékunkat.

Meszes vizet tartalmazó pohárba üvegcsövön keresztül fújjunk tüdönkből levegőt: a leheletünkben lévő viszonylag csekély szén-dioxid-mennyiség elegendő a meszes víz „megtörésére”. A kísérlet igazolja, hogy a szervezetünkben lezajló lassú égéskor szén-dioxid képződik.

A meszes víz készítése a következő: töltsünk meg hőálló főzőpoharat félig vízzel, s dobjunk bele égetett meszet. Jelentős hőfejlődés közben pár perc alatt oltott mész (köznyelven: „mésztej”) képződik. Ezzel az anyaggal szoktak meszelni. Hígítsunk föl kémcsőben kevés mésztejet 6–7-szeresére, keverjük jól össze és hagyjuk hosszabb ideig ülepedni. A leülepedett réteg fölötti víztiszta folyadékot további kísérletekhez öntsük át tiszta edénybe. Ez a meszes víz.”

(DZSIDA LÁSZLÓ: *200 kémiai kísérlet*. Bp., Gondolat, 1967.² 125., 118. o.)

a) Milyen színű a kalcium-karbonát?

b) Milyen más módszerrel lehet kimutatni a szén-dioxidot?
.....

c) Összetétele szempontjából elem, vegyület vagy keverék a szén-dioxid?
.....
Miért?

d) Mi a gyors és lassú égés közötti két fő különbség?
1.
2.

e) Fizikai vagy kémiai változás történik-e, amikor az égetett mészből oltott meszet készítünk?
.....
Miért?

Milyen ez a folyamat energiaváltozás szempontjából?

f) Milyen színű az oltott mész?

4. feladat (7 pont)

A víz igen jól oldja az ammóniagázt. 1 dm^3 víz $20 \text{ }^\circ\text{C}$ -on és légköri nyomáson 740 dm^3 ammóniát képes föloldani.

Ismerjük a víz és az ammónia sűrűségét: $\rho(\text{víz}) = 1,00 \text{ g/cm}^3$, $\rho(\text{ammónia}) = 0,707 \text{ g/dm}^3$.

a) Számítsd ki, hány tömeg%-os a képződő ammóniaoldat!

b) A háztartási boltokban szalmiákszesz néven kapható ammóniaoldat. Ez 5 tömeg%-os. Telített vagy telítetlen oldat a szalmiákszesz?

.....

c) Maga az ammónia színtelen, szúrós szagú gáz, a levegőben fölfelé száll. Mit mondhatunk az ammónia és a levegő sűrűségéről?

.....

d) Hasonlítsd össze az ammónia és a szén-dioxid sűrűségét!

.....

(Az 5. és 6. feladatot a következő oldalon, esetleg külön papírra szépen, áttekinthetően dolgozd ki!)

5. feladat (7 pont)

100 g 20,0 tömeg%-os nátrium-klorid-oldatba még 20,0 g nátrium-kloridot szórunk. Hány g konyhasó marad föloldatlanul? ($20 \text{ }^\circ\text{C}$ -on 100 g víz 36,0 g nátrium-kloridot old.)

6. feladat (10 pont)

350 g $90 \text{ }^\circ\text{C}$ -os, 42,0 tömeg%-os ammónium-nitrát-oldatot $10 \text{ }^\circ\text{C}$ -ra hűtünk.

a) Hány tömegszázalékos a $10 \text{ }^\circ\text{C}$ -ra hűtött oldat?

b) Az oldott anyag hány százaléka kristályosodik ki?

(100 g víz $90 \text{ }^\circ\text{C}$ -on 88,2 g, $10 \text{ }^\circ\text{C}$ -on 60,1 g ammónium-nitrátot old.)